

Verslag 2019

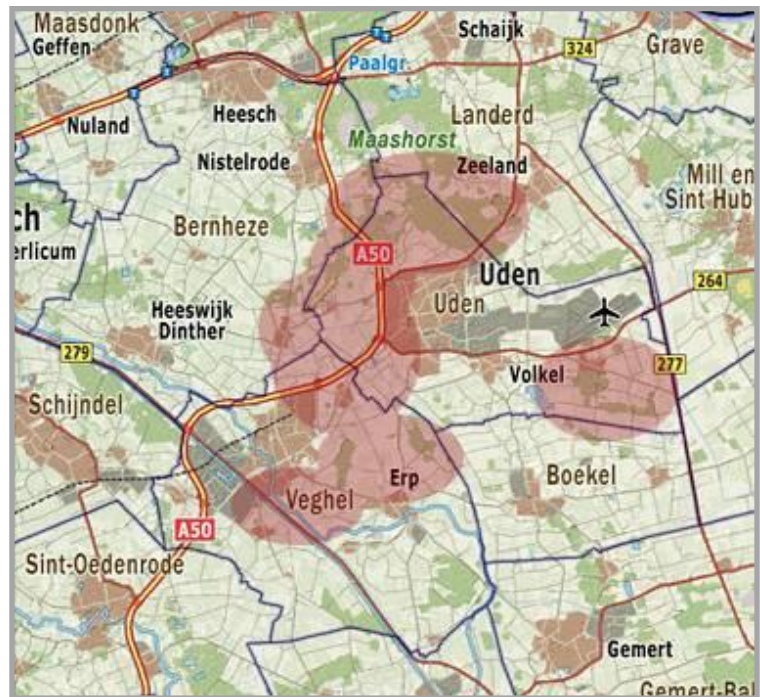
2019: Een jaar als nooit tevoren!

Nooit eerder in onze roofvogelwerkgroepgeschiedenis verlieten zoveel roofvogeljongen hun nest. Alleen al in de nesten die wij in onze regio gevonden hebben zijn in 2019 ruim 200 jonge roofvogels uitgevlogen. Als je naar het aantal nesten kijkt, zie je vooral een goed jaar voor Buizerd en Boomvalk. De Slechtvalk, Sperwer, Torenavalk en Wespendif zijn nagenoeg stabiel t.o.v. 2018. En het gaat ronduit slecht met de Havik in onze regio. Een terugval met 33% van 2018 naar 2019 geeft te denken! In de soortbesprekingen hieronder wordt in meer detail naar elke soort op zich gekeken.

In Nederland vorig jaar vier paartjes Visarend (waarvan 2 succesvol, beiden in Biesbosch) en verder wederom leuke aantallen Rode (11 waarvan 9 succesvol) en Zwarte Wouw (2 waarvan 1 in Brabant) en Zearend (15!). Mogelijk gaan we hier de komende jaren in onze regio ook nog wat van merken. Je weet maar nooit!

De oorzaken van de veranderingen die in dit artikel genoemd worden zijn natuurlijk divers en per soort weer anders. Daarbij komt dat ons onderzoeksgebied beperkt is en conclusies zijn aan de hand van dergelijke kleine volumes niet echt verantwoord.

Het onderzoeksgebied bestaat net zoals andere jaren Maashorst-Zuid tot boven de Brobbelbies, de wijde omgeving van Mariaheide, de Erpse bossen, Volkel-Odiliapeel en de wijde omgeving van Zijtaart. Het veldwerk wordt gedaan door minimaal zeventien personen die vaak groepsgewijs opereren, maar ook zijn diverse gebieden door deze personen alleen bezocht. Alles wordt vastgelegd op nestkaarten en daarnaast opgeslagen in een centrale database. De broedsels van alle soorten roofvogels worden gevolgd, dat waren in 2019: Boomvalk, Buizerd, Havik, Slechtvalk, Sperwer, Torenavalk en Wespendif. Alle broedresultaten worden hieronder in een tabel naar voren gebracht.

Totaaltabel

Jaar:	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Broedparen	77	76	69	82	64	65	68	66	61	60	47	47	72	48	63	71	56	54	60	49	61
Eieren	235	193	197	241	184	207	165	160	154	135	137	151	231	128	184	210	163	171	217	168	217
Jongen	213	179	190	206	171	174	149	121	139	113	128	125	185	114	144	196	139	150	185	143	164
Uitgevlogen	207	175	178	197	157	157	135	112	138	105	117	109	180	101	140	173	124	137	166	126	137

De omstandigheden in 2019: een extreem zachte winter werd gevolgd door een onstuimig en warm maart, een warm, zonnig en droog april en een koele en wisselvallige start van mei. Vanaf 10 mei werd het droog en zonnig richting een fantastisch zomer.

De Veldmuizen deden het landelijk gezien goed. Bosmuizen en de Rosse Woelmuizen redelijk. Grote Bosmuizen lijken vanuit het Oosten aan een opmars bezig. Er zijn nog geen bewijzen daarvan in onze regio gevonden, maar toch interessant om te volgen. Met het Konijn gaat het nog steeds niet goed, ze komen vooral geconcentreerd voor in tuinen, op sportcomplexen, begraafplaatsen etc. Ook met de Haas gaat het ronduit slecht. Volgens Rob Bijlsma gaat het de laatste drie jaren iets beter met het vogelaanbod dan de tien jaar daarvoor. Hoe dat precies in onze regio is, is onbekend. De trend van Sperwer en Havik geeft te denken. Voor de sociale wespen was 2019 landelijk gezien een redelijk jaar. Gelukkig werd in de Maashorst weer een succesvol wespennest gevonden.

Werkwijze:

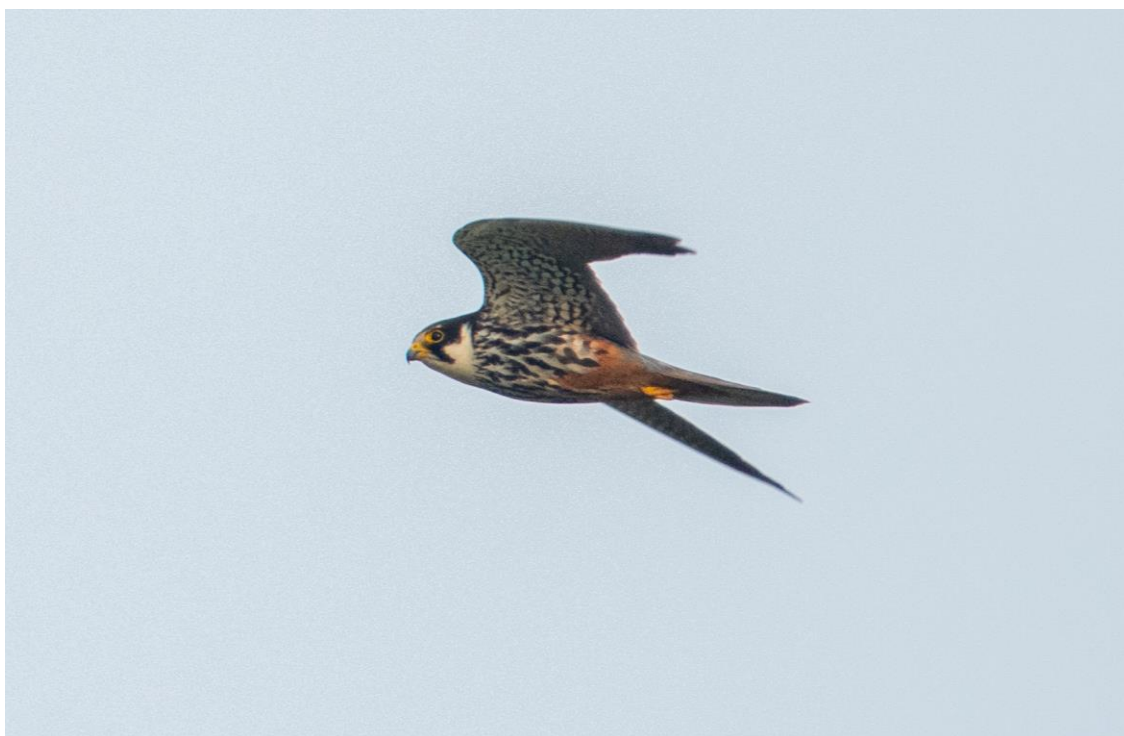
We proberen elk jaar weer om met de Roofvogelwerkgroep van Vogelwacht Uden onze hele regio dekkend alle nesten te vinden en vervolgens bij te houden. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat dat niet elk jaar even goed lukt. Sommige gebieden worden intensiever gemonitord dan andere. Vooral de bosgebieden zijn over het algemeen goed bezocht en daarmee waarschijnlijk wat oververtegenwoordigd in de getallen. Daarbij verder nog de opmerking dat veel waarnemers zich beperken tot het bekijken van de nesten vanaf de grond. Dit leidt er ongetwijfeld toe dat aantal jongen wat onder geteld is. Er wordt binnen de werkgroep al vele jaren geëxperimenteerd met camera's op stok en gebruik van spiegels op stok (sinds 1997). Met name de Mariaheide groep weet zo al jaren bij de meeste broedsels veel gegevens te verzamelen. Met de komst van Arno van Eggelen bij de werkgroep heeft het werken met camera op stok een enorme impuls gekregen. Hij heeft een compleet nieuw ontwerp gemaakt en daar is in dit seizoen mee geëxperimenteerd. Vanaf volgend seizoen kunnen we volop filmpjes vastleggen en daarmee alles nog beter vastleggen en in kaart brengen. In het volgende verslag meer hierover!

Boomvalk

Na twee magere jaren, nu dan toch gelukkig een opleving. We hebben er wel enorm voor moeten zoeken. De Boomvalk is nl. een soort die zich steeds minder gemakkelijk laat vinden. Ze lijken steeds minder vocaal te worden. Dat is weliswaar voor ons lastig, maar blijikbaar voor de Boomvalken de beste tactiek. Met overal Haviken, Bosuilen en nu ook al Slechtvalken om je heen is het beter om niet te veel op te vallen. Er zijn drie nesten in de eifase gevonden met alle drie, drie eieren. Een van die drie is helaas al in de eifase mislukt. Bij een ander nest kwam maar een van de drie eieren uit. Bij beiden gevallen is de oorzaak onbekend. Later zijn nog twee nesten gevonden met respectievelijk twee en één jong. Totaal zes uitgevlogen jongen op vijf begonnen nesten is niet best! Een van onze nesten bevond zich op een hoogspanningsmast, dat hadden we voor het laatst in 2015. Landelijk gezien worden maar liefst 52,8% van alle gemelde boomvalknesten gevonden op hoogspanningsmasten. Ik vermoed dat dat ook te maken heeft met de inspanning die vaak nodig is om boomnesten te vinden. Vijf tot tien velduren zoeken naar een Boomvalknest is eerder regel dan uitzondering!

Boomvalk	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Broedparen	5	2	2	4	4	6	6	6	6	9	6	2	4	3	3	3	2	1	0	0	2
Eieren	12	6	5	10	11	10	12	14	17	17	16	6	8	8	7	5	5	0	0	0	6
Jongen	7	3	5	8	11	10	12	8	14	15	16	5	7	8	6	5	5	0	0	0	6
Uitgevlogen	6	3	1	8	11	8	11	8	14	11	15	4	5	8	5	5	5	0	0	0	3

Boomvalk (foto Martien van Dooren)

Buizerd

Wat een succes voor de Buizerd dit jaar. Veel nesten, grote broedsels en veel uitgevlogen jongen. Met een gemiddelde legselgrootte van 2,6 eieren (op 7 nesten) zitten we op het landelijk gemiddelde van 2,67. Voor Brabant was het gemiddelde 2,7. Landelijk waren er drieëntwintig 4-legsels, daarvan was er één in Uden, Het enige bekende 5-legsel van Nederland was ook in ons gebied nl. in Nistelrode (Chris van Lieshout). Deze vijf zijn ook allemaal gezond en wel uitgevlogen!

Gemiddeld zijn in Nederland 2,21 jongen uitgevlogen (alleen succesvolle nesten). Bij ons was dat 2,44 (op 34 succesvolle broedsels). Dat moet zijn oorzaak vinden in goede voedselomstandigheden voorafgaand aan en tijdens de hele nestfase. Natuurlijk heeft diezelfde voedselsituatie ook geresulteerd in veel gevonden nesten. Zesendertig nesten werden in totaal gevonden, nog nooit vonden we er meer. In totaal twee mislukte nesten, Van een nest werden de eieren gepredeerd en een keer is een nestboom omgewaaid.

Buizerd mei 2020 Erp (foto Willy van Lanen)

Buizerd	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Broedparen	36	31	25	32	21	24	23	26	17	22	11	14	26	18	19	26	21	17	17	16	16
Eieren	87	55	48	68	38	54	40	46	22	33	20	20	51	27	29	47	34	27	41	21	36
Jongen	85	52	48	55	38	52	38	41	26	30	20	17	41	27	25	44	30	26	31	17	30
Uitgevlogen	83	50	47	51	34	47	36	37	26	29	19	16	41	24	23	38	28	29	28	14	25

Havik

Niet bepaald een succesverhaal, dat van de Havik. Grote delen van ons landschap zijn volkomen Havikloos. Alle Haviken in de kleine bosjes in het agrarisch landschap zijn verdwenen. Wat rest zijn de haviksnesten in de grote bospartijen. Ook daar met 3x3, 4x2, 2x1 en 1x0 jongen grootgebracht weinig reden tot juichen. Er is gewoon onvoldoende te halen voor deze toppredators. Monoculturen van mais en raaigras, steeds minder duivenmelkers, concurrentie van de Slechtvalk...

Het ziet er niet goed uit! Eén nest is helemaal mislukt dit jaar, ook hier was de wind de schuldige: het nest is na een storm uit de nestboom gewaaid.

Havik in de omgeving van Erp (foto Willy van Lanen)

Havik	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Broedparen	10	15	12	17	16	19	21	16	13	14	12	10	15	8	14	14	10	7	8	5	7
Eieren	22	37	29	43	39	62	49	40	28	36	29	25	43	19	28	31	27	23	26	17	21
Jongen	20	32	26	41	39	52	45	37	25	33	29	24	35	19	24	28	23	19	22	15	16
Uitgevlogen	19	31	26	41	38	47	38	37	25	32	28	22	33	18	23	25	21	18	20	14	15

Slechtvalk

De mooie reeks van 2015 tot en met 2018 is doorbroken, maar desondanks ziet het er goed uit voor de Slechtvalk. Alle drie de paren van dit jaar waren ons reeds bekend: de paren op de gebouwen van Agrifirm in Veghel, de Petruskerk in Uden en de kerk in Erp waren opnieuw met eieren aanwezig. Die van Agrifirm is om nog onbekende reden in de eifase mislukt. Al op 2 april waren de drie eieren koud. Nog een bijzonderheid: de man van de kerk in Erp is als nestjong in 2016 geringd op de Catharinakerk in Eindhoven en dus 3 jaar oud!

Naast genoemde broedgevallen nog zeker een territoriaal paartje rondom de hoogspanningsmasten tussen de Goorse Bossen Erp en Boekel en losse individuen/paartjes op de kerk in Heeswijk-Dinther en de Lambertuskerk in Veghel. Wat gaat er nog gebeuren de komende jaren?

Slechtvalk (foto Martien van Dooren)

Slechtvalk	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Broedparen	3	4	3	2	1	1	1	1													
Eieren	10	11	9	7	3	3	3	2													
Jongen	10	11	9	7	3	3	3	2													
Uitgevlogen	10	11	9	7	0	3	3	2													

Sperwer

De Sperwer klom uit het dal richting vijftien paren in 2017, maar valt de laatste jaren weer hard terug. Veel broedsels zitten tegenwoordig in de steden en dorpen of dicht er tegenaan. Sperwers zijn te vinden in parken, op kerkhoven, bij sportvelden en zelfs in (grote) tuinen (dit jaar drie paar in onze regio is 33%). In natuurgebieden als De Maashorst wordt relatief weinig gebreed. In 2019 in totaal twee paar. Waarschijnlijk is dit voornamelijk te wijten aan predatie (door met name de Havik).

Een redelijk goed aantal uitgevlogen jongen de laatste jaren zorgt er hopelijk voor dat de stand zich de komende jaren weer wat herstelt.

Één van de jongen van t Blankeskerkhof op 't Melven (Tussen Erp en Veghel) hing op 9 februari 2019 rond in Sint Oedenrode, ca negen kilometer van zijn geboorteplek. Hij werd in St-Oedenrode gevangen in een schuur waar ie was binnengevlogen en vervolgens weer losgelaten.

*Mannetje Sperwer
(foto Marc van Els)*

Sperwer	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Broedparen	9	10	15	13	11	7	9	6	8	8	6	9	12	7	13	13	10	13	19	10	20
Eieren	39	37	57	56	40	37	25	25	28	25	24	37	49	22	45	55	41	44	75	46	80
Jongen	32	33	53	38	27	25	20	11	25	15	21	34	35	19	38	52	39	38	66	44	58
Uitgevlogen	32	31	48	33	22	22	18	6	25	15	18	30	34	15	38	44	36	33	55	39	45

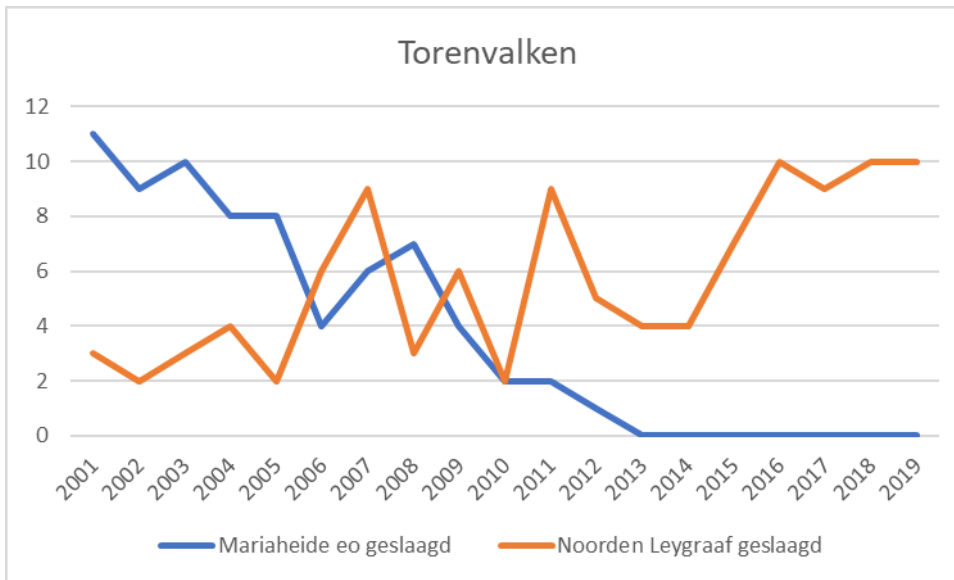

Torenvalk

De Torenvalk lijkt zich na het herstel van ca vijf jaar geleden nu te stabiliseren. De Torenvalk is nog meer dan de Buizerd vooral een muizeneter, dus je zou denken dat het met de muizenstand de laatste jaren in ieder geval niet heel slecht gaat. Gezien het grote aantal uitgevlogen jongen dit jaar geldt dat om zeker voor 2019.

Bijzonder is wel het enorme verschil in de deelgebieden binnen ons werkkerrein. Het gebied direct ten zuiden van de Leijgraaf (bedoeld wordt Mariaheide en directe omgeving) lijkt voor de Torenvalk niet meer interessant.

Aan de broedgelegenheid kan het niet liggen. De nestkasten hangen nagenoeg allemaal nog op dezelfde plekken. Als we met mensenogen naar het landschap kijken, is ook dat niet heel erg veranderd. Uiteraard zijn veel weilanden veranderd in maisakkers en de weilanden die er nog zijn, zijn minder bloemrijk, maar daarmee nog geen duidelijke reden voor deze enorme keldering. Ook ten noorden van de Leijgraaf zitten nagenoeg al deze broedsels gewoon in cultuurland, waar net als ten zuiden van de Leijgraaf meer maïs en minder bloemen en overhoekjes te zien zijn. Vooralsnog een compleet raadsel!

Torenvalk (foto Martien van Dooren)

Torenvalk	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Broedparen	13	13	11	13	11	8	8	11	16	4	11	12	15	11	13	13	12	15	16	18	16
Eieren	62	49	49	55	53	41	36	33	59	22	48	63	80	50	>72	>68	>55	>67	>82	>84	74
Jongen	59	47	49	55	53	32	31	22	49	18	42	45	67	39	51	65	43	59	71	67	54
Uitgevlogen	58	47	47	55	52	30	29	22	48	16	37	37	67	36	51	60	42	54	63	59	49

Wespendief

Eindelijk weer een zeker broedgeval van de Wespendief. In De Maashorst in de buurt van de Karlingerweg deze keer. Het nest werd ontdekt in de jongenfase en er vlogen netjes twee jongen uit.

Wespendief	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Broedparen	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1	2	1	2	0	0	0
Eieren	2	0	0	2	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2	0	2	0	3	0	0	0
Jongen	2	0	0	2	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2	0	2	0	3	0	0	0
Uitgevlogen	2	0	0	2	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2	0	1	0	3	0	0	0

Wespendief (foto Martien van Dooren)

Samenvattend

Een groot aantal broedsels en heel veel uitgevlogen jongen. Dat geeft hoop voor de toekomst en hopelijk gaan we volgend jaar weer net zo veel vinden. Heb je zin om ons daarmee te helpen dan kan dat, we kunnen namelijk alle hulp gebruiken.

Neem dan contact op met William van der Velden (william.vandervelden@home.nl)

Jaar:	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Broedparen	77	76	69	82	64	65	68	66	61	60	47	47	72	48	63	71	56	62	46	55	61
Eieren (geteld) gem.	3,5	3,2	3,6	3,6	3,8	4,2	3,4	3,1	3,6	3,8	3	4,4	4,2	4,6	4,4	4,1	3,6	3,8	4,5	4,1	3,7
Jongen per nest gem.	2,8	2,4	2,8	2,5	2,6	2,5	2,2	2	2,3	1,9	2,7	2,7	2,6	2,4	2,2	2,7	2,3	1,9	3,5	1,8	2,7
Jongen uitgevlogen gem.	2,7	2,3	2,6	2,4	2,5	2,4	2	1,8	2,3	1,8	2,5	2,3	2,5	2,2	2,2	2,4	2,3	1,9	3,3	1,8	2,7
Uitgevlogen	207	175	178	197	157	157	135	112	138	105	117	109	180	101	140	173	124	137	166	126	137

Namens de

William van der Velden

Met dank aan Mignon van den Wittenboer voor de correctie en lay-out van het verslag.

Deelnemers werkgroep 2019:

Ad Bekkers, Cor Broeren, Corne Danen, Annemarie van Diepenbeek, Lammy van Diepenbeek, Arno van Egelen, Gertrude van den Elzen, Hans van de Heuvel, Willy van Lanen, Chris van Lieshout, Paul Reijs, Berry Setton, Ruud Steenbakkers, Jan van den Tillaart, Ton van den Tillart, William van der Velden, Theo Veldpaus, Wil Verbossen, Jan Verhoeven, Piet van der Voort, Pieter van der Voort, Ad van Zutphen.

Literatuur:

- *Bijlsma R.G.: Trends en broedresultaten van roofvogels in Nederland in 2019. De Takkeling: Jaargang 28 (2020), nummer 1.*
- *Zeldzame broedvogels 2019. Sovonnieuws 2019-4 Arjan Boele*